

Bogdan Koszel

Bezpieczeństwo Polski. Współczesne wyzwania i zagrożenia, Sebastian Wojciechowski, Anna Potyrała (red.)¹

Ostatnie wydarzenia na Ukrainie pokazały, że pojęcie bezpieczeństwa rozumiane wielowymiarowo jest pojęciem, które nigdy nie traci na aktualności, choć po zakończeniu zimnej wojny i upadku żelaznej kurtyny mogłoby się wydawać, że problematyka dotycząca bezpieczeństwa w tej części świata nie będzie już postrzegana tak jak poprzednio. Wielu zachodnim politykom wydawało się, że bezpośrednie zagrożenie i era konfrontacji międzyblokowej przeminęły, a więc że nie ma potrzeby dalszego powiększania wojskowych budżetów, oraz że NATO w obecnej postaci jest anachroniczne i powinno ulec daleko idącej transformacji. W związku z tym zdecydowanie większe znaczenie zaczęto przywiązywać do bezpieczeństwa związanego z zagrożeniami terrorystycznymi i do bezpieczeństwa ekonomicznego, społecznego oraz cyberprzestrzennego. Okazuje się jednak, że tak nie jest.

Recenzowana książka jest przykładem szerokiego, kompleksowego spojrzenia na polską i europejską rzeczywistość, w których widać ząbienie się poszczególnych elementów składających się na wieloaspektowe bezpieczeństwo.

Publikacja *Bezpieczeństwo Polski. Współczesne wyzwania i zagrożenia* powstała dzięki dużemu zaangażowaniu jej redaktorów – Sebastiana Wojciechowskiego i Anny Potyrały, którzy mają niemały i wysoko ceniony dorobek naukowy w zakresie problematyki związanej z bezpieczeństwem. Przeprowadzenie badań naukowych, na których podstawie powstała omawiana książka, było możliwe dzięki funduszom wykorzystanym w ramach projektu badawczego dotyczącego bezpieczeństwa Polski w XXI w., realizowanego w Instytucie Zachodnim w Poznaniu i na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Wyniki tych badań stały się inspiracją do zorganizowania konferencji naukowej pt. „Wyzwania dla bezpieczeństwa Polski”, będącej częścią I Ogólnopolskiego Forum Studiów nad Bezpieczeństwem – „Bezpieczeństwo Polski w XXI wieku. Człowiek – Technika – Środowisko”. Patronat honorowy nad tym przedsięwzięciem objęli minister obrony Narodowej Tomasz Siemoniak oraz szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego Stanisław Koziej. Najkrócej mówiąc, celami konferencji, na której podstawie powstała recenzowana publikacja, było przeanalizowanie obecnego stanu bezpieczeństwa Polski i wskazanie zagrożeń, na które może być narażony nasz kraj w bliższej i dalszej przyszłości. W obrębie zainteresowań autorów artykułów znalazły się zagadnienia najważniejsze z punktu widzenia bezpieczeństwa, tj. zagadnienia polityczne, militarne, ekonomiczno-społeczne, prawne, dotyczące ochrony zdrowia oraz teleinformatyczne. Zostały one zaprezentowane w powiązaniu z sytuacją wewnętrzną naszego kraju, jak również ze zmianami zachodzącymi w środowisku międzynarodowym w obszarze bezpieczeństwa.

Już pierwsza, pobieżna lektura książki pozwala zauważyć, że uwaga autorów została skoncentrowana na omówieniu zarówno „twardych”, jak i „miękkich” wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa Polski prezentowanych przez różne środowiska i instytucje

¹ Warszawa 2014, 262 s.

związane z bezpieczeństwem państwa (Ministerstwo Obrony Narodowej, Wojsko Polskie, Policję, Straż Graniczną, Sąd Najwyższy i parlament). Ważną częścią publikacji jest wnikliwa ocena wniosków i spostrzeżeń wynikających z analizy *Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* przygotowanej na podstawie *Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego*, a w szczególności *Raportu Komisji Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego* zawierającego główne wnioski i rekomendacje dotyczące polityki bezpieczeństwa Polski.

Redaktorom tomu udało się zgromadzić zespół kompetentnych naukowców i praktyków wywodzących się z różnych polskich środowisk i instytucji mających duże doświadczenie teoretyczne i praktyczne w zakresie problematyki dotyczącej bezpieczeństwa państwa. Dobór autorów – specjalistów z różnych dziedzin – pokazuje jednocześnie skalę problemów, z jakimi boryka się nasz kraj. Mamy tu więc specjalistów nie tylko od bezpieczeństwa militarnego i ekonomicznego, lecz także społecznego, zdrowotnego i związanego z ruchem lotniczym.

Kierując się przesłankami merytorycznymi, ale też i technicznymi, redaktorzy tomu umieścili w książce 17 materiałów, nie licząc wprowadzenia i spisu autorów. Teksty są napisane językiem przystępnym dla czytelników i na ogół zawierają wiele przypisów, co znacznie ułatwia lekturę. Autorzy wykazali się profesjonalizmem i głęboką wiedzą merytoryczną dotyczącą opisywanych i analizowanych wydarzeń. Narracja większości tekstów jest wartka i przykuwa uwagę. Tę książkę czyta się dobrze, choć – co trzeba przyznać – jej lektura wymaga skupienia.

W recenzowanej publikacji można wyróżnić kilka wątków. Ten najbardziej rzucający się w oczy dotyczy analizy *Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*. Tu rzeczowo wypowiedzieli się Sebastian Wojciechowski (*Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP a problemy i wyzwania w zakresie WPBiO Unii Europejskiej*), Anna Potyrała (*Bezpieczeństwo ludzkie w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego RP*) i Mirosław Skarżyński (*Bezpieczeństwo zdrowotne w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – weryfikacja ustaleń*). Nieco inny charakter mają materiały omawiające teoretyczne aspekty bezpieczeństwa (Ryszard Zięba, *Treść i zakres pojęcia „Bezpieczeństwo Polski”*) i relacje Polska–otoczenie międzynarodowe (Jacek Pawłowski, *Międzynarodowe i narodowe dylematy bezpieczeństwa na początku drugiej dekady XXI wieku*; Wojciech Kostecki, *Bezpieczeństwo Polski a dynamika stosunków międzynarodowych*; Jadwiga Kiwerska, *Kwestie bezpieczeństwa w stosunkach polsko-amerykańskich. Trendy i perspektywy*; Waldemar Sługocki, *Polityka spójności Unii Europejskiej a bezpieczeństwo ekonomiczne Polski*; Artur Wejkszner, *Ewolucja zagrożenia dżihadystycznego w Europie a bezpieczeństwo Polski*).

Inną grupę zagadnień, którą można wyodrębnić w książce, stanowią kwestie dotyczące bezpieczeństwa ekonomiczno-społecznego. Tutaj na uwagę zasługują teksty autorstwa Bogusława Packa (*Możliwości Sił Zbrojnych RP w przeciwdziałaniu zagrożeniom niemilitarnym dla bezpieczeństwa wewnętrznego Polski*), Ireneusza Jaźwińskiego (*Polityka bezpieczeństwa ekonomicznego Polski. Wybrane zagadnienia teoretyczne i uwarunkowania realizacyjne*), Krzysztofa Szewiora (*Jakość życia jako miernik bezpieczeństwa społecznego?*) i Jerzego Koniecznego (*Bezpieczeństwo zdrowotne w nadzwyczajnych zagrożeniach środowiskowych. Problemy metodologii badań*).

Pozostałe artykuły prezentowane w książce dotyczą innych aspektów związanych z bezpieczeństwem. I tak, znany prawnik Jacek Sobczak ciekawie przedstawił kwestię zagrożenia bezpieczeństwa państwa ze strony mniejszości narodowych (*Mniejszości*

narodowe zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski?), komendant wojewódzki Policji w Wielkopolsce Rafał Batkowski natomiast zaprezentował wyniki swoich badań dotyczące mało znanego terroryzmu lokalnego (*Przeciwdziałanie terroryzmowi w lokalnym wymiarze – wybrane elementy badań własnych*). Kolejny praktyk, tym razem ze Straży Granicznej, Adrian Siadkowski w artykule pt. *Bezpieczeństwo a ochrona lotnictwa cywilnego. Akty bezprawnej ingerencji w lotnictwie cywilnym i metoda ich badania* szeroko omówił zagadnienia związane z bezpieczeństwem ruchu lotniczego.

Na większą uwagę zasługuje artykuł doświadczonego medioznawcy i prawnika z UAM w Poznaniu Jędrzeja Skrzypczaka poświęcony aktualnemu problemowi bezpieczeństwa w sieci internetowej (*Bezpieczeństwo teleinformatyczne Polski*).

Gwarantami wysokiego poziomu merytorycznego i technicznego recenzowanych artykułów są doświadczeni naukowcy i praktycy, którzy mają na swoim koncie niemały dorobek naukowy.

Przechodząc do ogólnych uwag i spostrzeżeń na temat recenzowanej publikacji, można powiedzieć, że charakteryzuje się ona bezspornymi walorami naukowymi, mogącymi zainteresować nie tylko ekspertów w danych dziedzinach, lecz także dziennikarzy i studentów politologii, stosunków międzynarodowych i studiów europejskich oraz studentów szkół wojskowych i policyjnych. Wyróżnia się bowiem wysokim poziomem merytorycznym i prezentuje efekt postępu w polskich badaniach nad szeroko rozumianym bezpieczeństwem oraz aktualność zagrożeń dotyczących bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa polskiego. Jednocześnie nakreśla kierunki przeciwdziałania tego typu zagrożeniom.

Recenzowana książka znacznie wzbogaca dorobek naukowy Instytutu Zachodniego w Poznaniu i Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Czyta się ją z dużym zainteresowaniem. Nietrudno jednak zauważyć, że podobnie jak w każdej pracy zbiorowej, także i tu są zamieszczone artykuły zarówno lepsze pod względem merytorycznym, jak i gorsze, choć zdecydowana większość mieści się w tej pierwszej kategorii. O wartości tej publikacji decydują rzeczowa, profesjonalna narracja, logiczny i spójny układ tekstów, aktualność wybranej problematyki oraz trafne i dobrze skonstruowane wnioski końcowe. Pozycja jest godna polecenia.